

Farsoter och förutsägelser

Mer eller mindre alarmistiska nyheter, direktiv och inlägg om Corona-viruset duggar nu tätt i medierna. Pandemier är en allvarlig sak. Men eftersom flertalet av de smittade är nästan eller helt symptomfria är det skäl att uppmärksamma också dess ekonomiska, politiska och kulturella konsekvenser.

Under de senaste dagarna har en del rent av jämfört Corona-epidemin med Digerdöden, det vill säga den horribla pestbakterie som spred sig från Asien till Europa i slutet av 1340-talet. Ur medicinsk synvinkel är jämförelsen visserligen helt missvisande. Pesten skördade på några år livet på kanske mer än 50 miljoner personer. I vissa delar av Sydeuropa dog nästan 80 procent av alla människor och några år senare nådde farsoten västra Skandinavien. Östra Sverige, Finland och Island besparades.

En mera relevant jämförelse är pestens och Coronas samhällseliga effekter. När pesten ebbade ut stod många hemman och hela byar öde. Bristen på arbetskraft höjde lantarbetarnas löner, sänkte markens värde och utmynnade i att det feudala systemet med autonomt härskande godsherrar började vittrade sönder i Västeuropa.

Den arbetskraftsintensiva spannmålsodlingen ersattes delvis med boskaps- och fårskötsel som krävde att en större andel av åkrarna utnyttjades som ängar. Det här ökade spannmålsimport från andra delar av Europa och de kapitalstarka eliternas intresse för handel med och en exploatering av andra världsdelar. Många forskare anser att därmed lades grunden för den kapitalistiska världsordning som vi lever i dag.

Men farsoter och krig triggar ofta samhällskriser som börjat långt tidigare. Den europeiska jordbruket hade drabbats av en rad strukturella svårigheter i början av 1300-talet. Föregående seklers befolkningsökning hade lett till en överexploatering och utarmning av odlingsjorden. Sedan följde ett kallare klimat och hungerår som försvagade befolkningens motståndskraft. Och till slut kom pesten som styrde Europa in en helt ny riktning.

Ingen vet hur kraftigt Corona-viruset kommer att drabba världshandeln. Men hur snabbt man än lyckas kväsa dess framfart är det troligt att kinesernas återhämtning kommer att vara besvärlig. Deras hantering av epidemin har blottat hur svårt det är för en enpartistat att reagera öppet på samhällskriser. Om landets ekonomi inte snabbt repar sig är maktavarnas trovärdighet därför allvarligt hotad, vilket kan få oförutsägbara konsekvenser för hela världen.

I så fall är Corona-viruset dock inte den egentliga orsaken utan endast en utlösande faktor bakom dessa händelser. Kinas fenomenalt snabba tillväxt och modernisering under tre senaste decennierna hade inte varit möjlig utan det västerländska kapitalets frigörelse och den därmed sammanhängande digitala revolutionen.

Kanske vi i det följande får se en lika stor vändning i världsekonomin och den geopolitiska dynamiken som efter 1300-talets digerdöd. Eller så inte. Förutsägelser slår nästan alltid slint.

Henrik Meinander, HBL 3.3.2020